

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Біологічний факультет
Кафедра екології

Затверджено
на засіданні кафедри екології
біологічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31.01.22 р.)

Завідувач кафедри

Звенислава МАМЧУР

Силабус із навчальної дисципліни
СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ЕКООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ,
що викладається в межах ОПІ Екологія
другого (магістерського) рівня

Львів 2022

Назва курсу	Сталий розвиток та екоосвітня діяльність (СРтаЕД)
Адреса викладання курсу	вул. Саксаганського 1, 79005 Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	біологічний факультет, кафедра екології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки 101 Екологія
Викладачі курсу	Думич Оксана Яківна, к.б.н., доцент кафедри екології https://bioweb.lnu.edu.ua/employee/dumych-o-ya
Контактна інформація викладачів	oksana.dumych@lnu.edu.ua
Консультації з курсу відбуваються	Консультації проводяться в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю): вул. Саксаганського,1, ауд. 203, а також у он-лайн у системі Moodle (час консультацій попередньо узгоджується через електронну пошту викладача).
Сторінка курсу	http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=1450
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати здобувачам необхідні знання головних засад концепції і цілей сталого розвитку, сучасного стану поступу світової спільноти до суспільства сталого розвитку в екологічній, економічній та соціальній сферах, а також методів, засобів й форм в екоосвітній діяльності для формування екологічної свідомості молодого покоління.
Коротка анотація курсу	Сталий розвиток та екоосвітня діяльність є нормативною навчальною дисципліною з циклу професійної та практичної підготовки магістрів зі спеціальності 101 “Екологія” , котра викладається упродовж 1 семестру обсягом 5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою викладання навчальної дисципліни “Сталий розвиток та екоосвітня діяльність” є вивчення студентами цілей і основних принципів сталого розвитку суспільства у 21 столітті, ознайомлення з підходами і способами переходу до сталого розвитку у світовій практиці і в Україні, формування базових знань з проблем взаємодії людини і довкілля згідно з принципами сталого розвитку на глобальному, регіональному і локальному рівнях та підготовка кадрів до професійної діяльності на засадах сталого розвитку, сприяння системному аналізу та вмінню використовувати національний і світовий досвід в екології і освітній діяльності, формування у магістрів вмінь і навичок до освітньо-виховної роботи з учнями та студентами у векторі сталого розвитку з метою формування екологічно свідомих особистостей українського суспільства.
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антоняк Г. Л., Думич О. Я. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Нанотехнології в екологічних дослідженнях», що викладається в межах ОПП магістерського рівня вищої освіти для здобувачів спеціальності 101 «Екологія». 30 с. 2. Висоцька О. Є. Освіта для сталого розвитку: Науково-методичний посібник. – Дніпропетровськ, 2011. 200 с. 3. Думич О.Я., Антоняк Г.Л., Данилик Р.М. Сталий розвиток та екоосвітня діяльність Частина 1. Сталий розвиток / Методичні вказівки до практичних занять студентів спеціальності 101 «Екологія». 38 с. 4. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Кононенко. К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. 109 с. 5. Зелений пакет : посіб. для вчителя. – ОБСЄ, Регіональний екологічний центр для Центральної та Східної Європи, 2010. 256 с. 6. Методи оцінки екологічних втрат: Монографія / За ред. д.е.н. Л.Г. Мельника та к.е.н. О.І. Корінцевої. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2004. 288 с. 7. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. Б. Є. Патона. – К. : ДУ«Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2012. 72 с.

8. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г.Мельника. – Суми: “Університетська книга”, 2005. 654 с.
9. Основи стійкого розвитку: Практикум / За заг. ред. Л.Г.Мельника та О.І. Корінцевої. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – 358 с.
10. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002.
11. Стратегія сталого розвитку // За ред. В.М.Боголюбова. К. 2008. 264 с.:
12. Adamowicz, M. Green Deal, Green Growth and Green Economy as a Means of Support for Attaining the Sustainable Development Goals. Sustainability 2022, 14, 5901. <https://doi.org/10.3390/su14105901>
13. Cavender-Bares JM, Nelson E, Meireles JE, Lasky JR, Miteva DA, Nowak DJ, et al. (2022) The hidden value of trees: Quantifying the ecosystem services of tree lineages and their major threats across the contiguous US. PLOS Sustain Transform 1(4): e0000010. <https://doi.org/10.1371/journal.pstr.0000010>
14. Kulkarni S, Hof A, Ambrósio G, Edelenbosch O, Köberle AC, van Rijn J, et al. (2022) Investment needs to achieve SDGs: An overview. PLOS Sustain Transform 1(7): e0000020. <https://doi.org/10.1371/journal.pstr.0000020>
15. Andreoni V (2021) Estimating the European CO2 emissions change due to COVID-19 restrictions. Sci Total Environ 769:145115. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.145115>

Допоміжна

16. Боголюбов В.М. Формування змісту освіти в інтересах сталого розвитку суспільства / Високоякісна, доступна, випереджальна освіта [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://blogs.lb.ua/kiev_2025/121320_visokoyakisna_dostupna_viperedzh.html.
17. Голубець М. А. Розвиток «сталий» чи «збалансований»? / М. А. Голубець // Український географічний журнал. – 2006. – № 2. С. 66–69.
18. Екологічні аспекти виконання цілей сталого розвитку / З. Мамчур, Н. Джура, О. Думич, М. Чуба, Ю. Драч, І. Подан // Матеріали Міжнародного наукового симпозиуму SDEV'2018 «Сталый розвиток – стан та перспективи» (28 лютого – 3 березня 2018 року, Львів-Славське, Україна). – Львів, 2018. – С. 55 – 59. Пометун О. Уроки для сталого розвитку : навч. посіб. для учнів 8 класу загальноосвітніх шкіл / О. Пометун, Л. Пилипчатіна, І. Сущенко. – Вид. 2-ге, випр. і доповн. – Д. : Ліра, 2013. – 116 с.
19. Пометун О. Уроки для сталого розвитку: Як організувати позакласну роботу учнів основної школи : метод. посіб. для класних керівників 5–7 класів загальноосвітніх навчальних закладів / О. Пометун, І. Сущенко, О. Топузов. – К. : Освіта, 2011.
20. Проект Стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, 2011. 144с.

Інтернет-ресурси:

1. Sustainable development - <http://blogs.worldwatch.org/sustainabilitypossible/>
2. Sustainable development report 2022. From Crisis to Sustainable Development: the SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond. 508 p. <https://irp.cdn-website.com/be6d1d56/files/uploaded/UNSDSN%20SDR22%20WEB%20V6%20290522.pdf>
3. Освіта для сталого розвитку в дії <http://www.esd.org.ua/node/892>
4. Концепція регіональної системи освіти для сталого розвитку http://dea.gov.ua/chapter/konceptiya_regionalnoi_sistemi_osviti_dlya_stalogo_rozvitku

Повний список літератури розміщено на : <http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=1450>

Тривалість курсу	один семестр
Обсяг курсу	150 год, з них 32 год лекцій, 32 години практичних занять та 86 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Загальні компетентності:</p> <p>КЗ-1.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>КЗ-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>КЗ 7. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.</p> <p>Спеціальні (фахові компетентності):</p>

	<p>КС-1. Знання на рівні новітніх досягнень, необхідні для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.</p> <p>КС-2. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.</p> <p>КС-5. Здатність доводити до фахівців та нефахівців, знання та власні висновки.</p> <p>Програмні результати навчання (професійні знання, вміння та навички):</p> <p>ПР-1. Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля.</p> <p>ПР-3. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.</p> <p>ПР-4. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.</p> <p>ПР 5. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.</p> <p>ПР-8. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.</p> <p>ПР11. Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля.</p> <p>Після завершення цього курсу здобувач буде :</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • основні поняття, концепцію та шляхи реалізації сталого розвитку; • екологічні проблеми і взаємозв'язок з загальними проблемами розвитку суспільства; • методи оцінки еколого-соціально-економічно збалансованого розвитку суспільства; • умови і механізми забезпечення сталого розвитку країн; • завдання спеціалістів-екологів у вирішенні сучасних екологічних проблем; • екологічні наслідки поглиблення глобальних проблем на планеті; • основні засади світової стратегії освіти для сталого розвитку; • моделі освіти для сталого розвитку; • приклади міжнародної співпраці в галузі освіти для сталого розвитку. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати соціально-економічний та екологічний стан регіону та реалізовувати концепції сталого розвитку на регіональному і локальному рівнях; • здійснювати пошук даних та застосовувати отримані знання для аналізу екологічних наслідків глобальних проблем людства; • визначати напрями сталого розвитку на регіональному і локальному рівнях; • застосовувати принципи і концепції сталого розвитку у виробничій і соціально-культурній діяльності; • впроваджувати в практику екоосвітньої діяльності педагогічні інновації та науковий досвід; • формувати звички соціально відповідальної поведінки у повсякденному житті для збереження довкілля загалом й адаптації до умов проживання на певній території.
Ключові слова	Сталий розвиток, цілі сталого розвитку, глобальні екологічні проблеми, «зелена» економіка, збалансоване природокористування, індекси сталого розвитку, міжнародна діяльність у сфері сталого розвитку, освіта для сталого розвитку, неформальна екологічна освіта, тенденції розвитку освіти в сучасному світі, екоосвітня діяльність.
Формат курсу	Очний
	Проведення практичних занять і консультації для кращого розуміння
Теми	Подано в Таблиці нижче
Підсумковий контроль, форма	Екзамен у 1 семестрі
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін, які вивчалися при отриманні першого (бакалаврського) рівня освіти, зокрема «Загальна екологія і середовищезнавство», «Моніторинг довкілля», «Раціональне природокористування», «Управління та поведіння з відходами, біодеградація», «Екоосвітня діяльність», достатніх для сприйняття категоріального апарату дисципліни, розуміння основних засад та тенденцій впровадження ідей сталого розвитку

Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Словесно-практичні методи навчання: пояснення, проблемні бесіди, презентації, доповіді, обговорення. Інтерактивні методи навчання (кейс-методи, мозковий штурм) Теми, завдання представлені в системі Moodle. Консультації. Організація самостійної роботи, самоконтроль.
Необхідне обладнання	Персональний комп'ютер, комп'ютерні програми, проектор.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Політика виставлення балів. За 100-бальною шкалою: Участь у семінарсько-практичних заняттях (16 занять по 2 бали= 32 бали). Модульний контроль (два модулі по 9 балів – разом 18 балів). Іспит – 50 балів Всього 100 балів Академічна доброчесність: Роботи здобувачів є виключно оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. <u>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</u>
Питання до заліку чи екзамену	Матеріали розміщені: http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=1450
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу на сайті: http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=1450

Схема курсу

Модуль 1. Глобальні проблеми людства в контексті сталого розвитку			
1	<i>Лекція.</i> Поняття про сталий розвиток. Становлення і періоди формування концепції сталого розвитку <i>Практичне заняття:</i> Обговорення Доктрини збалансованого розвитку «Україна 2030».	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 6 год</i>	1 тжд
2	<i>Лекція.</i> Глобальні проблеми людства. Народонаселення, основні поняття, сучасний стан і проблеми <i>Практичне заняття:</i> Аналіз глобальних проблем людства (вибір та ранжування фактів)	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 5 год</i>	1 тжд
3	<i>Лекція.</i> Біорізноманіття у світі та шляхи його збереження <i>Практичне заняття:</i> Закономірності взаємодії суспільства і природи.	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 5 год</i>	1 тжд
4	<i>Лекція.</i> Енергетичні ресурси як основа забезпечення сталого розвитку суспільства <i>Практичне заняття:</i> Глобалізація світу і її наслідки	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 5 год</i>	1 тжд
5	<i>Лекція.</i> Стан продовольчої безпеки і шляхи вирішення продовольчих проблем <i>Практичне заняття:</i> Проблеми економічної нерівності в Україні та світі	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 5 год</i>	1 тжд
6	<i>Лекція.</i> Лісові ресурси і їх роль в регуляції змін клімату <i>Практичне заняття:</i> Міжнародний досвід у галузі збереження лісів	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 5 год</i>	1 тжд
Модуль 2. Теоретичні засади стратегії сталого розвитку та основи збалансованого управління соціально-економічним розвитком			
7	<i>Лекція.</i> Принципи та рівні ієрархічної організації сталого розвитку: індивідуальний, локальний, національний і глобальний <i>Практичне заняття:</i> Використання на практиці принципів сталого розвитку на місцевому рівні.	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 5 год</i>	1 тжд
8	<i>Лекція.</i> Зелена економіка як засіб досягнення цілей сталого розвитку	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 5 год</i>	1 тжд

	<i>Практичне заняття:</i> Запровадження інноваційних технологій в Україні (характеристика по галузях і регіонах). Нормативне забезпечення		
9	<i>Лекція.</i> Стратегія і тактика реалізації екологічної політики <i>Практичне заняття:</i> Міркування про майбутнє (тренінг-семінар)	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 6 год</i>	1 тжд
10	<i>Лекція.</i> Вимірювання якості стану людського суспільства. Індекси оцінки сталого розвитку <i>Практичне заняття:</i> Визначення пріоритетних напрямків сталого розвитку на регіональному рівні та найважливіших індикаторів виміру сталого розвитку місцевої громади	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 6 год</i>	1 тжд
11	<i>Лекція.</i> Екологічні конфлікти і шляхи їх подолання <i>Практичне заняття:</i> Обговорення екологічних ситуацій (кейс метод)	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 5 год</i>	1 тжд
Модуль 3. Освіта для сталого розвитку. Теорія і методика екоосвітньої діяльності			
12	<i>Лекція.</i> Місце освіти для сталого розвитку в Концепції сталого розвитку <i>Практичне заняття:</i> Мета, зміст та особливості курсу «ОСР» у дошкільних і навчальних закладах. Обговорення методики	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 5 год</i>	1 тжд
13	<i>Лекція.</i> Особливості організації ОСР: світовий та український досвід <i>Практичне заняття:</i> Визначення екологічних компетентностей, стилю життя студентів (соціологічне опитування). Сучасні форми і засоби навчання в курсі ОСР	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 6 год</i>	1 тжд
14	<i>Лекція.</i> Напрями гуманістичної педагогіки, особливості педагогіки емпauerменту (мотивації і натхнення на дії) та її роль в екоосвітній діяльності <i>Практичне заняття:</i> Екоігри	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 6 год</i>	1 тжд
15	<i>Лекція.</i> Особливості змісту та планування екоосвітньої діяльності у навчальних закладах <i>Практичне заняття:</i> Проведення уроків курсу (приклади уроків із окремих тем). Обговорення методики	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 5 год</i>	1 тжд
16	<i>Лекція.</i> Реалізація ОСР на різних рівнях неформальної освіти <i>Практичне заняття:</i> Громадські екологічні рухи: мета, завдання та функції. Діяльність міжнарод. співтовариства за визначенням цілей і завдань сталого розвитку.	<i>Лекція - 2 год, Практичне заняття – 2 год самостійна робота – 6 год</i>	1 тжд

Автор:

Оксана ДУМИЧ

Погоджено
Голова методичної ради
біологічного факультету
Віталій ГОНЧАРЕНКО
31.08.2022 р.

Гарант ОПП
Галина АНТОНЯК
31.08.2022 р.